

بررسی تأثیر عوامل موثر بر احساس امنیت زنان در فضای شهری (مطالعه موردی: شهروندان سنندج، استان کردستان)

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۲/۲۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۴/۱۰

کد مقاله: ۴۲۱۶۶

عمر (چومان) کنعانی^۱

چکیده

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ روش توصیفی - تحلیلی با استفاده از ابزار پرسشنامه می‌باشد. هدف این پژوهش بررسی تأثیر عوامل موثر بر احساس امنیت زنان در فضای شهری می‌باشد. جامعه آماری پژوهش، شهروندان شهر سنندج در استان کردستان واقع در غرب ایران بوده‌اند و تعداد نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۸۴ نفر محاسبه شد. روایی سؤالات پرسشنامه توسط اساتید و متخصصان مورد تأیید قرار گرفت و پایایی آن نیز با آزمون آلفای کرونباخ ۰/۷۸ محاسبه شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پرسشنامه، از نرم افزار SPSS استفاده شده است. آزمون کولموگروف اسمیرنوف نرمال بودن داده‌ها را نشان داد که در نهایت برای بررسی فرضیات پژوهش از آزمون رگرسیون خطی ساده استفاده شده است. نتایج حاکی از آن بود که عوامل اجتماعی و کالبدی با سطح اطمینان ۹۵٪ بر احساس امنیت زنان تأثیر مثبت و معناداری دارد.

واژگان کلیدی: احساس امنیت، فضای شهری، زنان

امنیت پیش زمینه یک اجتماع سالم بوده و احساس امنیت بستر ساز توسعه جوامع انسانی است. احساس امنیت به عنوان یکی از شاخص‌های مهم کیفیت‌های زندگی شهری، مورد توجه قرار گرفته است و به عنوان یکی از نیازهای اساسی شهروندان در ساختارهای شهری به شمار می‌رود و از اهمیت ویژه‌ای به واسطه دربرگیری احساس آرامش و آسایش محیطی برای شهروندان برخوردار است. عوامل مختلفی بر احساس امنیت شهروندان تأثیرگذار است؛ بنابراین بررسی جنبه‌های کیفی و کمی امنیت، چه از لحاظ کالبدی و چه از لحاظ اجتماعی در داخل هر یک از فضاهای شهری، امری ضروری است (رسولی شورستان، ۱۳۹۷: ۳۳). فضاهایی در شهر به عنوان فضاهای شهری شناخته می‌شوند که با حضور و مشارکت شهروندان در فضا همراه باشند و تمامی اقشار جامعه بتوانند بدون محدودیت از این فضاها استفاده نمایند. از جمله عوامل اصلی موثر بر حضور زنان به عنوان بخشی از اقشار آسیب پذیر جامعه، در فضاهای شهری احساس امنیت می باشد (قطب و خاکپور، ۱۳۹۵: ۱). امنیت از جمله ضروریات زندگی بشر محسوب می شود به طوری که از ابتدای تاریخ تاکنون بیشترین زمان و هزینه در جوامع مختلف برای برقراری امنیت صرف شده است. امنیت مفهومی عینی و ملموس و احساس امنیت مفهومی ذهنی و غیرملموس است. رشد شهرنشینی، گسترش فضاهای شهری و به تبع آن پیچیده تر شدن روابط اجتماعی شهروندان، باعث شده است که مفهوم امنیت علاوه بر حالت فیزیکی آن، ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و ... را در بر گرفته و همانگونه که با رشد فیزیکی شهرها، جرایم مختلف افزایش یافته است، پیچیده شدن فناوری و تقسیم کار اجتماعی، احساس امنیت و آسایش شهروندان نیز خدشه دار یا تضعیف گردد. زنان به عنوان سرمایه‌های انسانی هر جامعه‌ای نقش موثری در پیشبرد، تعالی و اهداف جامعه دارند. اما تحقق این مهم در عرصه اجتماعی مستلزم وجود امنیت در ابعاد مختلف است. زنان به علت موقعیت اجتماعی که در جوامع مختلف و به دلایل گوناگون پیدا کرده‌اند و همچنین ویژگی‌های فیزیولوژیک، زندگی اجتماعی شان به شدت وابسته به احساس امنیت ایشان است (صادقی و شوشتری، ۱۳۹۵: ۱). احساس ناامنی در فضاهای عمومی شهری از نگرانی‌های مهم شهروندان است. برنامه‌ریزان و طراحان فضاهای شهری در تلاش هستند تا با شناسایی عوامل مرتبط با احساس ناامنی بویژه در فضاهای شهری، امنیت را برای استفاده کنندگان از آن فضاها فراهم کنند. زنان نیازمند تسهیلات خاصی از فضا هستند تا موجب افزایش اطمینان خاطر آنان از حضور امن در فضاهای شهری شود (شیرینی و رادین، ۱۳۹۵: ۸۷). ضرورت و اهمیت توجه به زنان بدین سبب است که نیمه اصلی بدنه اجتماع را زنان تشکیل می‌دهند و در صورت تأمین امنیت آن‌ها، میزان استفاده زنان از فضای عمومی در پارک‌های شهری بیش تر خواهد شد. از سوی دیگر، عدم احساس امنیت و رضایت از پارک‌های شهری باعث می‌شود که زنان این گونه فضاها را ترک نمایند (محمدی بیرنگ و آذر، ۱۳۹۸: ۲۷). در بررسی علل پیدایش شهر و این که چرا اجتماعات بشری در محیطی چون شهر گرد هم آمدند، نظریات مختلفی ارائه گردیده است که یکی از نظریات، مسأله امنیت و ابعاد ایمنی را در پیدایش شهر مؤثر می‌داند. حال با گذر قرن‌ها از پیدایش نخستین اجتماعات شهری، شهرها در نتیجه‌ی رشد گسترده کالبدی و جمعیتی خود درگیر مسائل جدیدی در چارچوب انواع مختلف ابعاد زندگی شهروندان هستند. در این میان امنیت شهری، به عنوان یکی از مسائل مهم در مباحث، اصطلاحات و ساماندهی شهری به حساب می‌آید. نیاز به امنیت در شهرها، بازتاب‌های فضایی و کالبدی را به عنوان یک اصل مهم و حیاتی به همراه داشته است. بنابراین، برقراری امنیت در ساختار شهری و برخورداری شهروندان از احساس امنیت، اهمیت فزاینده‌ای دارد. نظم و امنیت از نیازهای اولیه و حیاتی مهم شهروندان در شهر است، در واقع اساس زندگی شهری بر این دو محور قرار دارد. برخی از فضاهای شهری هستند که زمینه را برای برهم خوردن نظم و امنیت فراهم می‌کنند. فضا و جرم رابطه‌ای نزدیک با هم دارند. بنابراین شناخت این فضاها و تأثیر آن در کاهش امنیت و برهم خوردن نظم شهری از نکات بسیار مهمی است که طراحان و برنامه‌ریزان شهری در مدیریت شهرها باید به آن‌ها توجه ویژه‌ای داشته باشند. در کنار مفهوم امنیت، «احساس امنیت» مطرح می‌شود. احساس امنیت را واکنش عاطفی به جرایم خشونت بار اجتماعی و آسیب‌های فیزیکی در نظر می‌گیرند و یا طیفی از واکنش‌های عاطفی و عملی به جرم و بی‌نظمی که افراد یا اجتماع با آن مواجه‌اند. در عصر حاضر، محیط‌های نامطلوب شهری مشکلات بسیاری را برای شهروندان ایجاد کرده و در رشد آسیب‌های اجتماعی مؤثر هستند. با گسترش این آسیب‌ها، امنیت، رنگ می‌بازد و بر میزان جرم افزوده می‌شود؛ مردم در کنش‌های اجتماعی محتاطانه عمل می‌کنند و با هر اتفاقی، ترس و دلهره آن‌ها دو چندان می‌شود و در نتیجه احساس ناامنی می‌کنند (سلطانی و همکاران، ۱۳۹۵: ۸۷).

۲- پیشینه پژوهش

محمدی بیرنگ و آذر (۱۳۹۸)، پژوهشی با عنوان "تحلیل احساس امنیت زنان در فضاهای عمومی با تأکید بر پارک‌های شهری، مطالعه موردی: تبریز" انجام دادند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد تفاوت معناداری از نظر احساس امنیت در انواع پارک‌ها وجود دارد. نتایج آزمون تعقیبی توکی نشان می‌دهد که میزان احساس امنیت زنان در پارک‌های محله ای و ناحیه ای بطور معنی‌داری پایین تر از پارک‌های حاشیه خیابان، شهری و فراشهری است. هم‌چنین نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان می‌دهد

میان کیفیت کالبدی و احساس امنیت زنان رابطه مثبت معنی‌داری وجود دارد ($p=0/001$ و $t=0/29$). نتایج دیگر تحقیق بیانگر وضعیت نسبتاً مناسب امنیت زنان در پارک‌های شهر تبریز با میانگین $3/44$ با سطح معنی‌داری آزمون $0/001$ می‌باشد.

شریعی مزینانی و فروغ‌زاده (۱۳۹۶)، پژوهشی با عنوان "فضاهای عمومی و امنیت زنان در شهر مشهد" انجام دادند. نتایج پژوهش میدانی انجام‌شده در ۳۰۰ فضای عمومی شهر مشهد را در بردارد که در آنها وضعیت کالبدی فضاهای عمومی شهر، درباره لزوم تأمین امنیت برای زنان بررسی شده است. در بخش دیگر نیز در زمینه احساس امنیت زنان در فضاهای عمومی (بوستان‌ها، زیرگذرها، پل‌ها و مسیرهای اصلی تردد شهروندان) خلاصه‌ای از نتایج پیمایش انجام‌شده، با کمک نمونه ۱۰۰۰ نفری از زنان بزرگ‌تر از ۱۵ سال، در سه حوزه امنیت جانی، مالی و اخلاقی و در سه بعد فیزیکی، نمادین و اجتماعی ارائه شده است. نتایج مطالعه نشان می‌دهد از نظر پاسخگویان، زیرگذرها و مسافربان شخصی ناامن‌ترین موقعیت‌ها بوده‌اند. پارک‌ها و محدوده اطراف محل زندگی هم با میانگین نزدیک به هم در رده بعدی قرار می‌گیرند و اتوبوس، پل‌های عابر پیاده و تاکسی در مقایسه با فضاهای عمومی دیگر، بیشتر امنیت دارند. نکته مهم، کم‌بودن میزان احساس امنیت اخلاقی در شهر مشهد است؛ به گونه‌ای که نزدیک به نیمی از این زنان (۴۷ درصد) در فضاهای عمومی شهر، احساس می‌کنند با اتفاقاتی مانند تماس بدنی، ربوده‌شدن و... مواجه هستند. در پایان نیز پیشنهادات محقق در زمینه بهبود وضعیت امنیت در فضاهای عمومی شهر ارائه شده است.

سلطانی و همکاران (۱۳۹۵)، پژوهشی با عنوان "تحلیل فضای احساس امنیت در محلات مختلف شهری (مورد مطالعه: شهر قدس)" انجام دادند. به طور کلی، نتایج پژوهش گویای این است که رابطه معناداری بین محلات مختلف شهری و احساس امنیت وجود دارد. پس می‌توان نتیجه گرفت که محیط‌های شهری بنا به شرایط اجتماعی موجود؛ یعنی شکل‌گیری فضاها، کارکرد فضاها، می‌توانند بر میزان امنیت مؤثر باشند. ایجاد فضاهای آرام و به دور از نابسامانی اجتماعی و نیز افزایش کیفیت محیطی از طریق توجه به نیازهای اساسی زندگی شهری به عنوان مطلوبیت فضای شهری به حساب می‌آید. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که هر چه میزان رفت و آمد در فضاهای شهری بیشتر باشد، شهروندان احساس امنیت بیشتری می‌کنند. میانگین تردد در پارک‌های شهر $3/14$ است که تقریباً متوسط رو به بالا است و در مناطق تجاری عدد $2/19$ نشان‌دهنده عدم جاذبه فعالیت‌های تجاری موجود در خیابان‌های طالقانی و آزادی با نیازها و خواسته‌های شهروندان است. میزان تردد در دو خیابان سجاد و امامزاده نسبتاً بالا است که می‌تواند به دلیل وجود کاربری‌های سازگار با روحیه شهروندان نظیر مراکز آموزشی باشد و عدد $1/56$ نشان‌دهنده تردد بسیار پایین شهروندان بالاخص زنان در محوطه تولیدی‌ها، کارگاه‌ها و در نتیجه معابر فرعی کل محدوده که بستر چنین کاربری‌هایی هستند، است.

شیریگی و رادین (۱۳۹۵)، پژوهشی با عنوان "بررسی عوامل مرتبط با احساس ناامنی اجتماعی زنان در فضاهای شهری (با تاکید بر ویژگی‌های کالبدی شهری)" انجام دادند. در این مطالعه تلاش شده است تا زمینه‌های احساس ناامنی اجتماعی در بین زنان بررسی شود و عوامل مؤثر بر نگرانی‌ها و ترس‌های زنان در فضاهای عمومی و محیط شهری با تاکید بر ویژگی‌های کالبدی شهری شناسایی گردد.

صادقی و شوشتری (۱۳۹۵)، پژوهشی با عنوان "احساس امنیت زنان در فضاهای شهری و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن" انجام دادند. هر چند پس از انقلاب ایران برخی شاخص‌های وضعیت اجتماعی زنان همچون اشتغال، سلامت، تحصیلات عالی و ... بهبود یافته، برخی شاخص‌ها چون: طلاق، احساس ناامنی، اختلالات روانی و ... نیز با افزایش همراه بوده است. در این فرآیند عواملی چون: فضای فیزیکی شهر، وجود فضای بی‌دفاع شهری، چگونگی مناسبات اجتماعی، سن، پایگاه اقتصادی، محل سکونت، تبلیغات رسانه‌ای و مجازی و ... بر امنیت اجتماعی زنان اثرگذاری بالایی دارند.

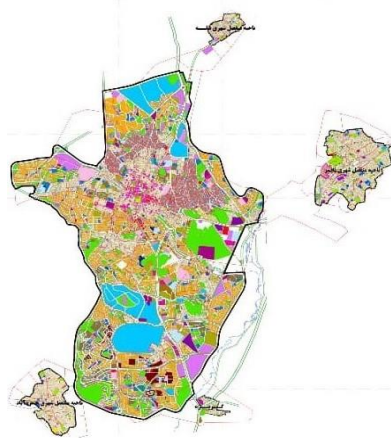
گلی و همکاران (۱۳۹۴)، پژوهشی با عنوان "عوامل مؤثر در احساس امنیت اجتماعی زنان در فضاهای عمومی شهری (مطالعه‌ی موردی: پارک ائل گلی تبریز)" انجام دادند. یافته‌های تحقیق نشان داد که بین عوامل فرم فضا، اطلاعات محیطی همراه کننده، نور، آلودگی محیطی، میزان دسترسی به خدمات حمل و نقل عمومی، کیفیت فعالیت‌ها و کاربری زمین پیرامون پارک و عوامل اجتماعی استفاده‌کنندگان از قبیل سن، شغل، تحصیلات با میزان احساس امنیت زنان رابطه وجود دارد.

۳- مطالعات نمونه موردی: شهر سنندج

۳-۱- شناخت زمینه: (موقعیت و جایگاه شهر)

سنندج (به کردی: سن ۵)، یکی از شهرهای استان کردستان ایران و بیست و یکمین شهر بزرگ ایران است. سنندج مرکز استان کردستان در غرب ایران است که در ارتفاع ۱۰۴۵۰ تا ۱۰۵۳۸ متری از سطح دریا و در منطقه کوهستانی زاگرس واقع شده و آب و هوای سرد و نیمه‌خشک دارد. این شهر از سمت غرب به کوه آبدیر، از سمت شمال به کوه شیخ معروف، از سمت جنوب به کوه سراج الدین، محدود شده‌است و در منطقه‌ای به وسعت $3688/6$ هکتار گسترده شده است. سنندج در روز چهارشنبه ۸ آبان ماه ۱۳۹۸ توسط سازمان یونسکو به‌عنوان "شهر خلاق موسیقی" اعلام شد و در جمع ۲۴۶ شهر شبکه شهرهای خلاق جهانی یونسکو

و همچنین ۴۸ شهر خلاق موسیقی جهان ثبت شد. مختصات جغرافیایی سنندج در موقعیت ۱۴ درجه و ۳۵ دقیقه عرض شمالی و ۴۶ درجه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ قرار دارد و ارتفاع آن از سطح دریا بین ۱۴۵۰ تا ۱۵۳۸ متر در نقاط مختلف شهر متغیر است.

شکل ۱- موقعیت و جایگاه

۲-۳- بررسی ساختار جمعیت و اجتماع شهری

جمعیت شهر سنندج در سال ۱۳۳۵ برابر با ۴۰۶۴۱ نفر با ۷۰۹۰۰ خانوار بوده است. در سال ۱۳۴۵ جمعیت شهر به ۵۴۰۵۷۸ نفر و ۱۵۰۱۰۶ خانوار رسیده است. نرخ رشد جمعیت در این دوره ۲۰۹۹ درصد بوده است که در مقایسه با نرخ رشد سایر مراکز استان‌ها در کشور نرخ رشد بالایی می‌باشد. براساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ خورشیدی، جمعیت شهر سنندج در این سال بالغ بر ۴۱۹۰۷۵۰ نفر بوده که از این تعداد ۱۷۱۰۷۲۳ نفر مرد و ۱۷۱۰۷۲۳ نفر زن بوده‌اند. همچنین تعداد خانوارهای ساکن این شهر، ۹۱۰۳۸۰ خانوار بوده است. طبق آخرین آمار سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان کردستان در سال ۱۳۹۷ جمعیت شهر سنندج ۵۰۱،۴۰۲ نفر بوده که از این تعداد ۲۵۳۳۴۷ مرد و ۲۴۸۰۵۵ نفر زن بوده و تعداد خانوارهای آن ساکن این شهر ۱۵۲،۵۳۲ خانوار بوده است.

۴- اهداف پژوهش

- بررسی تأثیر عوامل اجتماعی بر احساس امنیت زنان در فضای شهری.
- بررسی تأثیر عوامل کالبدی بر احساس امنیت زنان در فضای شهری.

۵- مبانی نظری تحقیق

۱-۵- احساس امنیت

احساس امنیت پدیده‌ای روانشناختی اجتماعی است که دارای ابعاد گوناگون می‌باشد. این احساس ناشی از تجربه‌های مستقیم و غیرمستقیم افراد از شرایط و اوضاع محیط پیرامونی است و افراد مختلف به صورت‌های گوناگون آن را تجربه می‌کنند. به لحاظ روش‌شناسی، احساس امنیت سازه‌ای چندبعدی و در ارتباط با شرایط اجتماعی و افراد مختلف به گونه‌های متفاوت ظهور یافته و به اشکال مختلف نیز قابل سنجش و اندازه‌گیری است (رسولی شورسان، ۱۳۹۷: ۳۹). احساس ناامنی شرایط رنج‌آوری است که به اعتقاد بیشتر افراد جامعه، زندگی افراد و گروه‌های اجتماعی را مختل می‌سازد، ارزش‌های عام را به خطر می‌اندازد و ضرورت اقدام احساس می‌شود. از طرف دیگر احساس ناامنی ممکن است به خاطر موقعیت خاص حاکم بر جامعه باشد و فرد به خاطر پاره‌ای از عوامل محل امنیت در یک جامعه احساس ناامنی کند (جهانبخش گنجه، ۱۳۹۹: ۸۲). احساس امنیت پدیده‌ای روان‌شناختی اجتماعی و ناشی از تجربه‌های مستقیم و غیرمستقیم افراد از اوضاع و محیط پیرامون است و افراد مختلف به صورتهای گوناگون آن را تجربه می‌کنند. از نظر روش‌شناسی احساس امنیت سازه‌ای چندبعدی است و متناسب با وضعیت اجتماعی و افراد مختلف، به گونه‌های متفاوت ظهور می‌یابد و به اشکال مختلف سنجیده و اندازه‌گیری می‌شود بنابراین، احساس امنیت با بسیاری از عناصر اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی جامعه ارتباط دارد. پژوهشگران برجسته حوزه مطالعات امنیت، توصیف‌های مختلفی از این مفهوم ارائه داده‌اند که بیانگر چند چهره بودن و ابهام مفهوم امنیت است. پر رمز و راز بودن و قرار گرفتن مفهوم امنیت در هاله‌ای از پیچیدگی‌های تئوریک، ایدئولوژیک و روزمرگی به قدری زیاد است که بوزان (نظریه پرداز برجسته) می‌گوید هر کوششی برای

درک مفهوم امنیت، بدون آگاهی کافی از تناقضات و نارسایی‌های موجود در خود یک مفهوم ساده اندیشانه است (شریعتی مزینانی و فروغ زاده، ۱۳۹۶: ۷۳).

۵-۲- فضای شهری

مفهوم فضای شهری از دیدگاه اندیشمندان شاخه‌های مطالعاتی مختلف با توجه به رویکردشان به صورت متفاوتی تعریف شده و هر یک از آنها بر جنبه‌های خاصی تأکید دارند. با وجود این در سال‌های اخیر با مطرح شدن فضای شهری به مثابه موضوع میان رشته‌ای، تلاش‌های جدیدی در جهت پیوند ابعاد مختلف و نزدیک ساختن نظریات صورت گرفته است. فضای شهری به باور اندیشمندان معماری و شهرسازی فراتر از مؤلفه‌های هندسی و کالبدی است. فضای شهری در تعریفی عام شامل فضای زندگی شهروندانی است که آگاهانه یا ناآگاهانه برای مقاصد مختلف طی می‌شود. خیابان‌ها، بلوارها، میدان‌ها، پارک‌ها، معابر، نماهای ساختمانی و جزء آن را می‌توان فضای شهری نامید (پور احمد و همکاران، ۱۳۹۵: ۵۴).

۵-۳- فرضیه های پژوهش

- عوامل اجتماعی بر احساس امنیت زنان در فضای شهری تأثیر مثبت و معناداری دارد.
- عوامل کالبدی بر احساس امنیت زنان در فضای شهری تأثیر مثبت و معناداری دارد.

۶- روش پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ روش دارای ماهیتی توصیفی - تحلیلی است. گردآوری داده‌ها به کمک مطالعات اسنادی - کتابخانه‌ای و برداشت‌های میدانی از طریق ابزارهای مشاهده، تکمیل پرسشنامه انجام گرفته است. جامعه آماری پژوهش، شهروندان شهر سنندج در استان کردستان واقع در غرب ایران بوده‌اند که تعداد نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۸۴ نفر محاسبه شد. پرسشنامه پس از تأیید و تعیین روایی و پایایی، توسط محقق در شهروندان شهر سنندج در استان کردستان با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده توزیع شد. روایی سؤالات پرسشنامه توسط اساتید و متخصصان مورد تأیید قرار گرفت، پایایی آن نیز با آزمون آلفای کرونباخ ۰/۷۸ محاسبه شد (جدول ۱) برای تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پرسشنامه از نرم افزار SPSS استفاده شده است. آزمون کولموگروف اسمیرنوف نرمال بودن داده‌ها را نشان داد که در نهایت برای بررسی فرضیات پژوهش از آزمون t استودنت استفاده شده است.

جدول ۱- آزمون آلفای کرونباخ

مقدار آلفای	ابعاد
۰/۷۸	عوامل اجتماعی
۰/۷۸	عوامل کالبدی
۰/۷۹	احساس امنیت زنان
۰/۷۸	کل

۷- یافته های پژوهش

جدول ۲- آزمون تعیین نرمال بودن متغیرهای اصلی تحقیق

متغیر	عوامل اجتماعی	عوامل کالبدی	احساس امنیت زنان
تعداد پاسخگویان	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
میانگین	۳/۵۸۷	۳/۶۹۸	۳/۷۴۱
اختلاف میانگین	۰/۸۷	۰/۶۹۸	۳/۷۴۱
میانگین پرسشنامه	۳	۳	۳
مقدار کلموگروف - اسمیرنوف	۱/۹۹۷	۱/۵۸۷	۱/۶۴۷
انحراف معیار	۴/۲۵۴	۴/۳۴۷	۴/۳۶۸
سطح معنی داری (Sig)	۰,۲۵	۰/۳۴	۰/۲۷

(significance) p-value*

قبل از اینکه نتایج جدول (۲) تفسیر شود، ذکر این نکته ضروری است که اگر مقدار p متغیرها بیشتر از سطح معناداری ۰/۰۵ باشد نتیجه می‌شود که توزیع آن متغیر نرمال است. بنابراین با توجه به این نکته، نتایج خروجی جدول (۲) نشان می‌دهد که مقدار p

مربوط به آزمون کلموگروف اسمیرنوف در نمرات تمام متغیرها بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد، بنابراین نتیجه می‌شود که توزیع تمام متغیرها نرمال است. لذا برای بررسی فرضیه‌های پژوهش از آزمون پارامتریک t استودنت استفاده می‌شود.

۸- بررسی فرضیه‌های پژوهش

۸-۱- فرضیه اول

H_1 : عوامل اجتماعی بر احساس امنیت زنان تأثیر مثبت و معناداری دارد.

H_0 : عوامل اجتماعی بر احساس امنیت زنان تأثیر مثبت و معناداری ندارد.

این فرضیه به شکل ریاضی به صورت زیر است:

$$H_0: \mu_X \leq 3$$

$$H_1: \mu_X > 3$$

نتایج خروجی نرم افزار در جدول شماره (۳) آورده شده است:

جدول شماره ۳- نتایج حاصل از آزمون آماری t مربوط به اثبات فرضیه اول پژوهش

فرضیه اول	تعداد نمونه	مقدار احتمال (p)	مقدار آماره استودنت (t)	میانگین	نتیجه
عوامل اجتماعی بر احساس امنیت زنان	۱۰۰	۰,۰۰۳	۹/۱۳	۵/۵۷	تایید فرضیه H_1

بر اساس جدول (۳) با توجه به سطح معنی‌داری فرضیه اصلی تحقیق که برابر با (sig = ۰/۰۰۱) و همچنین مقدار آماره t استودنت که بیشتر از (۱/۹۶) می‌باشد، فرضیه H_0 رد و فرضیه H_1 تأیید می‌شود. برابر نظرات پاسخگویان میانگین مربوط به فرضیه اول پژوهش "عوامل اجتماعی بر احساس امنیت زنان نقش دارد." اختلاف معناداری با میانگین پرسشنامه دارد. به عبارتی میانگین حاصل از فرضیه اول تحقیق به طور معنی‌داری بیشتر از میزان پرسشنامه می‌باشد. بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که عوامل اجتماعی با سطح اطمینان ۹۵٪ بر احساس امنیت زنان تأثیر مثبت و معناداری دارد.

فرضیه دوم:

H_1 : عوامل کالبدی بر احساس امنیت زنان تأثیر مثبت و معناداری دارد.

H_0 : عوامل کالبدی بر احساس امنیت زنان تأثیر مثبت و معناداری ندارد.

این فرضیه به شکل ریاضی به صورت زیر است:

$$H_0: \mu_X \leq 3$$

$$H_1: \mu_X > 3$$

نتایج خروجی نرم افزار در جدول شماره (۴) آورده شده است:

جدول شماره ۴- نتایج حاصل از آزمون آماری t مربوط به اثبات فرضیه دوم پژوهش

فرضیه دوم	تعداد نمونه	مقدار احتمال (p)	مقدار آماره استودنت (t)	میانگین	نتیجه
عوامل کالبدی بر احساس امنیت زنان نقش دارد.	۱۰۰	۰,۰۰۲	۸/۰۹	۵/۳۴	تایید فرضیه H_1

بر اساس جدول (۴)، با توجه به سطح معنی‌داری فرضیه اصلی تحقیق که برابر با (sig = ۰/۰۰۱) و همچنین مقدار آماره t استودنت که بیشتر از (۱/۹۶) می‌باشد، فرضیه H_0 رد و فرضیه H_1 تأیید می‌شود. برابر نظرات پاسخگویان میانگین مربوط به فرضیه دوم پژوهش "عوامل کالبدی بر احساس امنیت زنان نقش دارد." اختلاف معناداری با میانگین پرسشنامه دارد. به عبارتی میانگین حاصل از فرضیه دوم تحقیق به طور معنی‌داری بیشتر از میزان پرسشنامه می‌باشد. بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که عوامل کالبدی با سطح اطمینان ۹۵٪ بر احساس امنیت زنان تأثیر مثبت و معناداری دارد.

۹- نتیجه گیری

انسان و محیطی که در آن زندگی می کند کلتی تفکیک ناپذیر از یکدیگر هستند رشد سریع شهرنشینی و افزایش روزافزون جمعیت شهرنشین که خود اختلاط و درهم آمیزی بیشتر انسان ها در فضای شهری به همراه دارد باعث شده تا بحث امنیت اهمیت خاصی در مسائل شهری پیدا کند امنیت شهری یعنی آرامش اطمینان خاطر و نبود هراس شهروندان از هر گونه تهدید و خطر علیه شهر، شهروندان، فضاهای شهری ساختمانها و سازمانها، تاسیسات و زیرساختهای شهری و سایر عناصر مهم در زندگی شهری که نگرانی و احساس ناامنی در شهروندان را به وجود آورد. امنیت پیش زمینه یک اجتماع سالم بوده و احساس امنیت بسترساز توسعه جوامع انسانی است. احساس امنیت به عنوان یکی از شاخصهای مهم کیفیات زندگی شهری، مورد توجه قرار گرفته است و به عنوان یکی از نیازهای اساسی شهروندان در ساختارهای شهری به شمار می رود و از اهمیت ویژه ای به واسطه دربرگیری احساس آرامش و آسایش محیطی برای شهروندان برخوردار است. عوامل مختلفی بر احساس امنیت شهروندان تأثیرگذار است؛ بنابراین بررسی جنبه های کیفی و کمی امنیت، چه از لحاظ کالبدی و چه از لحاظ اجتماعی در داخل هر یک از فضاهای شهری، امری ضروری است. پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر عوامل اجتماعی و کالبدی بر احساس امنیت زنان انجام شده است. در پژوهش حاضر جهت بررسی داده ها از نرم افزار SPSS جهت بررسی فرضیه های پژوهش از آزمون پارامتریک t استودنت استفاده شده است. نتایج حاکی از آن بود که با توجه به سطح معنی داری فرضیه اصلی تحقیق که برابر با $(\text{sig} = 0/001)$ و همچنین مقدار آماره t استودنت که بیشتر از $(1/96)$ می باشد، فرضیه H_0 رد و فرضیه H_1 تأیید می شود. برابر نظرات پاسخگویان میانگین مربوط به فرضیه اول پژوهش "عوامل اجتماعی بر احساس امنیت زنان نقش دارد." اختلاف معناداری با میانگین پرسشنامه دارد. به عبارتی میانگین حاصل از فرضیه اول تحقیق به طور معنی داری بیشتر از میزان پرسشنامه می باشد. بنابراین نتیجه گرفته می شود که عوامل اجتماعی با سطح اطمینان ۹۵٪ بر احساس امنیت زنان تأثیر مثبت و معناداری دارد. همچنین ادامه یافته ها نشان داد که میانگین حاصل از فرضیه اول تحقیق به طور معناداری بیشتر از میزان پرسشنامه می باشد. بنابراین نتیجه گرفته می شود که عوامل کالبدی با سطح اطمینان ۹۵٪ بر احساس امنیت زنان تأثیر مثبت و معناداری دارد.

منابع

۱. بیرنگ، مهدیه و آذر، علی (۱۳۹۸)، تحلیل احساس امنیت زنان در فضاهای عمومی با تأکید بر پارکهای شهری، مطالعه موردی: تبریز، دو فصلنامه علمی-پژوهشی پژوهش های بوم شناسی ایران، دوره ۱۰، شماره ۲۰، صفحات ۲۷-۴۰.
۲. پوراحمد، احمد، آروین، محمود و رحیم پور، نگار (۱۳۹۵)، ارزیابی احساس امنیت زنان در فضاهای شهری مطالعه موردی: منطقه یک شهر اهواز، فصلنامه علمی پژوهشی، مطالعات شهری، شماره ۲۳، صفحات ۵۳-۶۸.
۳. جهانبخش گنجه، صادق (۱۳۹۹)، مطالعه کیفی احساس امنیت زنان در محیط خانواده مورد مطالعه: زنان مراجعه کننده به مراکز مشاوره در شهرستان کرج، مطالعات زن و خانواده، دوره ۸، شماره ۲، صفحات ۷۹-۱۱۴.
۴. رسولی شورستان، جلیل (۱۳۹۷)، بررسی و تحلیل نقش عوامل کالبدی و اجتماعی بر احساس امنیت در فضاهای شهری گرگان، فصلنامه علمی دانش انتظامی گلستان، دوره ۹، شماره ۳۵، صفحات ۳۳-۵۶.
۵. شیرینی، عالیه و رادین، پرنگ (۱۳۹۵)، بررسی عوامل مرتبط با احساس ناامنی اجتماعی زنان در فضاهای شهری (با تأکید بر ویژگیهای کالبدی شهری)، فصلنامه علمی مطالعات اجتماعی روان شناختی، دوره ۱۴، شماره ۲، صفحات ۸۷-۱۲۶.
۶. صادقی، سید علی و شوشتری، سید محمد جواد (۱۳۹۵)، احساس امنیت زنان در فضاهای شهری و عوامل اجتماعی موثر بر آن، همایش بین المللی زنان و زندگی شهری.
۷. قطب، خاکپور (۱۳۹۵)، تحلیل عوامل موثر بر احساس امنیت زنان در فضاهای شهری نمونه موردی: محله چیدر تهران، همایش بین المللی زنان و زندگی شهری.
۸. گلی، علی، قاسم زاده، بهنام، فتح بقالی، عاطفه، رمضان مقدم واجاری، یاسمن (۱۳۹۴)، عوامل مؤثر در احساس امنیت اجتماعی زنان در فضاهای عمومی شهری (مطالعه موردی: پارک ائل گلی تبریز)، مطالعات راهبردی زنان، دوره ۱۸، شماره ۶۹ صفحات ۹۷-۱۳۶.
۹. شریعتی مزینانی، سعید و فروغ زاده، سیمین (۱۳۹۶)، فضاهای عمومی و امنیت زنان در شهر مشهد، پژوهشهای راهبردی مسائل اجتماعی ایران، دوره ۶، شماره ۴، صفحات ۷۱-۹۰.
۱۰. سلطانی، لیلا، بیگ محمدی، حسن و حیدری، سمیه (۱۳۹۵)، تحلیل فضایی احساس امنیت در محلات مختلف شهری (مورد مطالعه: شهر قدس)، پژوهش های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، دوره ۵، شماره ۳، صفحات ۸۷-۱۰۴.

مطالعات طراحی شهری
و پژوهش‌های شهری

فصلنامه علمی تخصصی مطالعات طراحی شهری و پژوهش‌های شهری

سال چهارم، شماره ۲ (پیاپی: ۱۵)، تابستان ۱۴۰۰، جلد یک